

جغرافیای
باریکه غزه

ارزیابی وحید خضاب تحلیلگر گروه‌های مقاومت درباره آخرین وضعیت رویارویی حماس و رژیم صهیونیستی

جزئیات خواندنی از تحولات میدانی غزه

تحلیل

گروه سیاسی

وحید خضاب، نویسنده و تحلیلگر گروه‌های مقاومت در تحلیلی موشکافانه به بررسی واقعیت و اخبار آشکار و پنهان ۱۸ روز ابتدایی صحنه نبرد غزه پرداخته است. او براساس داده‌ها و اطلاعات به‌دست‌آمده از منابع خبری و دیپلماتیک و کارشناسان نظامی اسرائیلی و فلسطینی، دلایل وقوع عملیات «طوفان الاقصی» و پیامدهای آن را ریشه‌یابی کرده است. گزارش اختصاصی «ایران» را در ادامه می‌خوانید:

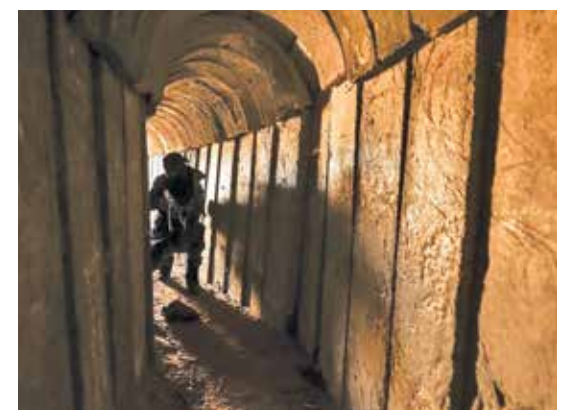
غافلگیری همه جانبه تل آویو

درگیری داخل اراضی اشغالی در پی عملیات «طوفان الاقصی» روز ۷ اکتبر در حالی آغاز شد که رژیم صهیونیستی به‌طور همه‌جانبه‌ای با غافلگیری روبه‌رو شد و تا سه روز نخست از آغاز جنگ در وضعیت تدافعی قرار گرفت. مقام‌های اسرائیلی در نخستین اقدامات خود به‌سرعت برای پاکسازی لکه‌های آلوده امنیتی اقدام و سپس واکنش خود برای عقب‌راندن نیروهای مقاومت را آغاز کردند. همه نیروهای مقاومت که به داخل شهرک‌ها و کیبوتص‌ها (دهکده‌های صهیونیستی) نفوذ کرده بودند، پس از ۸۰ ساعت عقب‌نشینی کردند یا به شهادت رسیدند. به این ترتیب حملات گسترده هوایی اسرائیل به سراسر باریکه غزه بعد از یک وقفه کوتاه حدوداً ۴۸ ساعته آغاز شد؛ یعنی از ۱۲ اکتبر جنگ برای فلسطینی‌ها از حالت تهاجمی به تدافعی (و برای اسرائیلی‌ها برعکس) تغییر کرد. روند حملات اسرائیل از ۱۲ اکتبر تا ۲۷ اکتبر، به عملیات هوایی منحصر شده بود و نیروهای فلسطینی و مردم غزه طی این دو هفته در معرض ضربات متعدد نیروهای صهیونیستی قرار داشتند. سوای چند نمونه بسیار محدود از جمله دوبار حمله زمینی حماس در مناطق در اختیار به اسرائیل (از طریق تونل به معبر «ایزر» در شمال باریکه غزه و دو بار عملیات تونلی و ورود دریایی به «زیگم» در شمال غرب باریکه غزه) همه عملیات نظامی از سوی اسرائیلی‌ها انجام می‌شد. مقاومت در این مقطع و در واکنش به این حملات، دو اقدام انجام می‌داد. حملات مستمر راکتی به شهرک‌های منطقه غلاف غزه تا عمق ۳۰ کیلومتری و حملات راکتی به مناطقی که نیروهای زمینی ارتش در حال تجمع بودند.

شهادت ۹ هزار فلسطینی در ۲ هفته

در دو هفته نخست پس از آغاز جنگ، از آنجایی که مقاومت، سیستم ضد هوایی در اختیار نداشت، حملات هوایی اسرائیل و هواپیماهایش که در ارتفاع بالا پرواز می‌کنند، توان پاسخ‌گویی نیروهای مقاومت را محدود کرد و در نتیجه حدود ۹ هزار فلسطینی در این دو هفته به شهادت رسیدند. تنها سلاح ضد هوایی‌ای که مقاومت در این نبرد به‌کار گرفت از سوی حماس و جهاد اسلامی بود که هر دو گروه فقط امکان زدن پهپادهایی را داشتند که در ارتفاع پایین پرواز می‌کنند. این در حالی بود که این سلاح‌ها نیز بسیار محدود به‌کار گرفته شد. به این ترتیب، اسرائیل در حملات هوایی، امکان نامحدودی داشت و تا زمانی که عملیات هوایی ادامه یافت، هر آنچه خواست انجام داد. اما در ادامه آنچه وضعیت را تا حدودی برای اسرائیل تغییر داد، نزدیک‌شدن زمینی نیروهای مدافع و مهاجم بود زیرا تا زمانی که ورود زمینی رخ نمی‌داد، فاصله نیروهای مدافع و مهاجم سبب می‌شد حملات هوایی استمرار پیدا کند. اما نزدیک‌شدن مدافع و مهاجم تا حدی امکان تمرکز بر ادامه حملات هوایی را از اسرائیل گرفت زیرا این رژیم دست‌کم هر بار برای حمله و تشکیل کمربند آتش، مجبور می‌شد کمی عقب‌نشینی کند.

تونل‌های زیرزمینی: نقطه اتکای مقاومت

تونل‌های حماس؛ کابوس صهیونیست‌ها

نقطه قوت مقاومت طی ۱۶ سالی که کنترل باریکه غزه را در دست دارد، ایجاد تونل‌های متعدد بود. براساس ارزیابی‌های صورت‌گرفته، مقاومت دارای ۵۰۰ کیلومتر تونل به مساحت ۳۶۰ کیلومتر مربع زیر باریکه غزه است. از آنجایی که در غزه دره، جنگل، کوه و دیگر سطوح نامسطح وجود ندارد، تونل، تنها نقطه قابل اتکای مقاومت بوده که خود را برای استفاده از آن در مواجهه با حملات زمینی اسرائیل آماده کرده بود. در نتیجه ورود زمینی اسرائیل می‌توانست نقطه آسیب این رژیم باشد. بنابراین اسرائیل با بمباران شدید محورهایی که برای ورود انتخاب کرده بود، سعی داشت احتمال شکست خود را به صفر یا نزدیک به صفر برساند.

جغرافیای باریکه غزه

شهرک «نتساریم»

نقطه قوت مقاومت طی ۱۶ سالی که کنترل باریکه غزه را در دست دارد، ایجاد تونل‌های متعدد بود. بر اساس ارزیابی‌های صورت‌گرفته، مقاومت دارای ۵۰۰ کیلومتر تونل به مساحت ۳۶۰ کیلومتر مربع زیر باریکه غزه است. از آنجایی که در غزه دره، جنگل، کوه و دیگر سطوح نامسطح وجود ندارد، تونل، تنها نقطه قابل اتکای مقاومت بوده که خود را برای استفاده از آن در مواجهه با حملات زمینی اسرائیل آماده کرده بود. در نتیجه ورود زمینی اسرائیل می‌توانست نقطه آسیب این رژیم باشد. بنابراین اسرائیل با بمباران شدید محورهایی که برای ورود انتخاب کرده بود، سعی داشت احتمال شکست خود را به صفر یا نزدیک به صفر برساند.

باریکه غزه به پنج قسمت تقسیم می‌شود: شمال غزه، غزه، دریا بلبل (منطقه میانی)، «خان یونس» و «رفح». منطقه میانی عموماً شامل زمین‌های کشاورزی است و در غربی به آن وادی غزه می‌گویند؛ دست بزرگی است که چند رود هم در آن وجود دارد. به نحوی که دو خیابان اصلی غزه در آنجا، برای عبور از این رودخانه‌ها تبدیل به پل شده‌اند. اسرائیل محور پیشروی اصلی را در منطقه وادی غزه قرار داد. این منطقه از «جحرالدیک» در شرق آغاز می‌شود و به «شارع الرشید» در ساحل می‌رسد. منطقه خالی‌ای که در سمت شمال غربی دیده می‌شود، منطقه‌ای مربع شکل است که قبلاً (پیش از عقب‌نشینی سال ۲۰۰۵ اسرائیل از غزه) شهرکی یهودی به نام «نتساریم» در آن قرار داشت و هنوز هم به این نام معروف است. در واقع این مربع، ترکیبی از زمین‌های کشاورزی، باغات و زمین‌های خالی است.

چهار محور اصلی ورود زمینی

محورهای ورود زمینی اسرائیل به غزه

ورود زمینی اسرائیل شامل چهار محور است؛ محور شمال غرب به «العطاطره» که با طی مسیری حدود ۳ کیلومتری به اردوگاه «الشاطی» می‌رسد. محور شمال مرکزی به «بیت لاهیا» و محور شمال شرقی به «بیت حانون» ختم می‌شود. محور جنوبی نیز که با خط سیاه رسم شده، همان خط اصلی تقسیم غزه به شمال و جنوب است که اسرائیل این خط را با پیشروی زمینی در محور جنوبی و استقرار در زمین‌های کشاورزی این منطقه کشید. کسانی که از ناگامی اسرائیل در پیشروی زمینی سخن می‌گویند چند مسأله را مد نظر دارند که بخشی از آنها ناشی از مقایسه آنچه روی می‌دهد با حوادث پیشین است. بافت مسکونی شمال غزه شامل باغات و زمین‌های کشاورزی است. پیش از آغاز جنگ، حدود یک میلیون و ۱۰۰ هزار تا یک میلیون و ۵۰۰ هزار نفر در این منطقه ساکن بودند. بعد از آغاز درگیری‌ها، به تصریح سخنگوی حماس در غزه، حدود ۹۰۰ هزار نفر در این منطقه باقی ماندند. با باز شدن گذرگاه امن توسط اسرائیل برای عبور به جنوب از طریق خیابان ساحلی «الرشید»، به نظر می‌رسد حدود ۵۰ هزار نفر از مردم باز از این منطقه خارج شده‌اند. در نتیجه طبق آخرین برآوردها حدود ۸۵۰ هزار نفر از مردم همچنان در این منطقه حضور دارند، این به آن معناست که زمین سوخته در این مناطق وجود ندارد و پیشروی برای نیروی مهاجم با سختی همراه خواهد بود. خصوصاً که اسرائیل تلاش می‌کند تصویر تخریب شده خود در حملات زمینی را به‌واسطه حمله زمینی بهبود بخشد.

مناطق تسخیر شده توسط اسرائیل

بافت مسکونی شمال غزه. بقیه مناطق، باغات و زمین‌های کشاورزی است. پیش از آغاز جنگ، حدود یک میلیون و صد هزار تا یک میلیون و نیم (سرشماری دقیقی وجود ندارد) در این منطقه ساکن بودند.

جنوب خط جنوبی (وادی غزه) در خطی به عمق تقریباً ۲ کیلومتر کامل در اختیار اسرائیل است. این رژیم همچنین محدوده میانی از «جحرالدیک» تا «الرشید» را به کلی در اختیار دارد اما در داخل بافت مسکونی، حدود ۱۰ تا ۲۰ درصد از مناطق، تصرف شده است. البته

درگیری‌ها در محورهای متعددی مانند «محل الشجاعیه محله الزیتون» جریان دارد. اخبار منتشر شده از منابع داخلی غزه و کانال رسمی گردان‌های قسام نشان می‌دهد که درگیری در ورودی‌های این مناطق جریان دارد که خود این مناطق، در ورودی‌های بافت مسکونی غزه قرار دارند. وضعیت در شمال غرب و شمال باریکه غزه، برای نیروهای مهاجم از این هم دشوارتر بوده است. اسرائیل در همان روزهای نخست، به نوعی از ورود به «بیت حانون» و «بیت لاهیا» خبر می‌داد اما این در حالی است که با گذشت ۱۸ روز از شروع جنگ، درگیری نظامی همچنان در شمال شرق و شرق «بیت حانون» (شمال شرق غزه) و در شمال «بیت لاهیا» (شمال غزه) ادامه دارد. برای برخی تحلیلگران خوشبین هم باورپذیر نبود که بعد از ۱۸ روز درگیری زمینی، اسرائیل همچنان در ورودی‌های این دو منطقه باقی بماند. وضعیت منطقه «العطاطره» در شمال غرب نیز تقریباً مشابه همین شرایط را تجربه می‌کند.

تلاش برای فتح منزل اسماعیل هنیه

منزل اسماعیل هنیه در اردوگاه «الشاطی» قرار دارد. از پیش مشخص بود که اسرائیل سعی خواهد کرد با فتح این خانه، یک پیروزی معنوی به دست آورد اما از چندین روز پیش تا الان، درگیری همچنان در «ورودی‌های اردوگاه» جریان دارد.

روز ۷ نوامبر، در حالی که برنامه‌ریزی شده بود تا این تاریخ، نیروهای اسرائیل وارد شده از شمال غرب و جنوب غرب، به یکدیگر بپیوندند، درگیری در «مشارف» (یعنی ورودی‌ها و نزدیک اردوگاه) جریان پیدا کرد که همچنان ادامه دارد. درگیری در «محیط» یعنی اطراف اردوگاه «الشاطی» همچنان ادامه دارد. این در حالی است که از چند روز پیش نیروهای اسرائیلی برای رساندن مهاجمان از شمال و جنوب به یکدیگر مجبور شدند اردوگاه خود را از خیابان‌های اطراف خیابان «النصر» جابه‌جا کنند.

نقشه وارمیر

نقشه وارمیر که نشان می‌دهد مناطق تصرف شده اسرائیل عمدتاً مناطق کشاورزی است

نقشه وارمیر خوشبینی پیشروی اسرائیل را ترسیم می‌کند. در این نقشه، اردوگاه «الشاطی» جزو مناطق تحت تصرف اسرائیل ترسیم شده که اشتباه است. اما حتی همین نقشه هم به‌وضوح نشان می‌دهد که مناطق تصرف شده اسرائیل تا این لحظه در شمال شرق، شمال، شمال غرب و جنوب غزه عمدتاً مناطق کشاورزی است. اسرائیل فقط در غرب غزه (با قید دور زدن اردوگاه مهم الشاطی و در واقع اتصال دو محله الرمال شمالی و الرمال جنوبی) در بافت مسکونی نزدیک به ساحل پیشروی داشته و موفق شده بندر متروک غزه را نیز تصرف کند. البته عمق کمربندی که در این منطقه در اختیار دارد، بعضاً کمتر از یک کیلومتر است اما برخی تصاویر و اخباری که این رژیم منتشر می‌کند برای کسی که با جغرافیای غزه آشنا نباشد، باعث برداشت غیردقیق خواهد شد. تصاویری از عملیات نیروهای ارتش اسرائیل در نواحی دولتی حماس از جمله دانشگاه القدس، مدارس و مساجد اردوگاه الشاطی در شمال غزه منتشر شده است که نشان می‌دهد این مناطق در تسلط کامل ارتش قرار گرفته است.